

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת מאור ישראל, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, וסניף סימנר בית יעקב
 החדש, ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת שופטים

תורה

כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה:

דברים פרק טז (יה) **שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ אֲשֶׁר יִקְוֶה אֶלְהֶיהָ וְתֵן לָהּ לְשִׁבְטֶיהָ וְשִׁפְטוֹ**
אֶת הָעָם מִשִּׁפְטֵי צָרָה:

ודרשו חז"ל **בגמרא סנהדרין דף טז ע"ב** כמובא ברש"י בכל עיר ועיר. ויש לדקדק מדוע לא נאמר בכל עריך, ומה ענין שעריך? ועיין בבעל הטורים שמרמז על כל דבר שצריך השערה ילך לבי"ד.

דרשת הבבלי שנה שרשה בראשה עשירה בסופה היינו הכנעה:

ונראה לתרץ בהקדם שמצינו גם בבבלי בגמרא **ראש השנה דף טז ע"ב** אמר רב יצחק כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה שנאמר (בדברים פרק יא פסוק יב) מראשית השנה, מרשית כתיב, ועד אחרית סופה שיש לה אחרית.

ויש לשאול מדוע ההצלחה תלויה בזה שתהיה רשה בתחילתה, הרי אדרבא מצינו שיש ענין בראש השנה לאכול סמנים טובים ומתוקים כדי להתחיל את השנה בדבר טוב, וכן לוקחים ראש של כבש לסימן שנהיה לראש ולא לזנב, **כמבואר במסכת כריתות דף ה ע"ב, ובמסכת הוריות דף יב ע"א ת"ר**: אין מושחין את המלכים אלא על המעיין, כדי שתימשך מלכותו, שנאמר: ויאמר המלך (אל בניהו) וגו' והורדתם אותו על גיחון (וגו') ומשח אותו שם. וכו' אמר אביי: השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי. וכו' ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני, רמה קרני ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן - נמשכה מלכותם, שאול ויהוא שנמשחו מן הפך - לא נמשכה מלכותם ע"כ. **ללמדנו** שכל מלכות הצלחה תלויה בהתחלה ואם נמשח על המעיין נמשכה מלכותו ואם לאו נקטעה מלכותו, וכן ההבדל בין נמשח עם קרן או פח, ולכן גם בראש השנה נוהגים להתחיל את השנה בדברים מתוקים ומסמנים הצלחה וברכה לכל השנה. וכן נפסק בשו"ע סימן תקפג וא"כ נמצאו דברי חז"ל סותרים?

דברי הירושלמי

ונקדים דברי הירושלמי אשר מתבאר כי כל ההצלחה ברוחניות תלויה בהתחלה, **מבואר במסכת בהגיגה פ"ב ה"א דף ט ע"ב** ומסופר שם בירושלמי על רבי מאיר שהיה יושב ודורש לתלמידיו בטבריה ביום שבת ובאמצע הדרשה באו ואמרו שרבו אלישע שנקרא בשם אחר עובר כאן ליד בית המדרש תיכף הפסיק את הדרשה ויצא לקבל פני רבו אשר כבר פרק מעליו כל עול תורה והיה רכוב על סוס בשבת, אך למרות זאת כיבדו רבי מאיר, והנה שאלו אלישע מה אתה דורש לתלמידים עכשיו, אמר רבי מאיר דברתי על הפסוק שאמר שלמה המלך בקהלת פ"ז פסוק ח טוב אחרית דבר מראשיתו, ושאלו מה דרשת על הפסוק והשיב רבי מאיר כי ביאר שכוננת שלמה המלך שהעיקר תלוי מה יהיה בסוף ולכן אפילו רע לו בתחילה אם טוב בסוף הכל נשכח ולא הפוך שיהיה רע בסוף, השיבו אלישע חבל על דאבדין רבך רבי עקיבה היה דורש הפוך ממך שמתו טוב באחרית כאשר האדם משתדל שיהיה טוב הראשית ורק אז טוב גם באחרית, אבל אם בהתחלה לא היה טוב אין סיכוי שבסוף יהיה טוב, ואמר לו שהוא גם חש הדבר על בשרו שאם הוא רואה אותו שהיום פרק עול התורה מעליו זה בגלל שאבא שלו בברית שלו הכניס אותו ללמוד בגלל הכבוד ולא בגלל מעלת התורה ולכן יצא ממנו אחר. **הראת לדעת** כי רבי עקיבה מלמדנו יסוד גדול בחיים עד כמה חשוב לתת את הדעת על כל התחלה שתהיה בצורה הטובה ביותר ורק אז מובטחת לו ההצלחה בהמשך. **וזהו סוד הענין** שכל ההתחלות קשות וגם כתוב כי לפתח חטאת רובץ, ולכאורה מדוע כך הדבר? אולם לפי הירושלמי מתבאר היטב כיון שכל ההצלחה נעוצה בהתחלה לכן שם עיקר מלחמת היצר עם האדם ומערים קשיים בהתחלה בכדי להכשיל את האדם.

רמז נוסף ליסוד ההצלחה שתלוי בהתחלה כי תצא למלחמה:

ומעיין זה גם בפרשה הבאה פרשת כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' בידך, ודקדקו המפרשים מהו כי תצא ולא כי תלך למלחמה? אלא רמזה התורה כאשר אדם יוצא למלחמה על יצרו שהוא האוייב הגדול כבר השי"ת נתנו בידו כיון שהקב"ה מבקש שרק יפתח פתח כחודו של מחט והקב"ה פותח לו פתח כפתחו של אולם ולכן בעצם זה שיוצא להילחם אפילו עדיין לא התחיל להילחם מנצח את אויבו שהוא יצרו.

ביאור דברי דוד המלך שאם מתחיל ללכת סופו שיושב:

ובזה יובן היטב הנאמר במסכת עבודה זרה דף יח ע"ב דרש ר' שמעון בן פזי, מאי דכתיב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב? וכי מאחר שלא הלך, היכן עמד? ומאחר שלא עמד, היכן ישב? ומאחר שלא ישב, היכן ליץ? [אלא] לומר לך, שאם הלך סופו לעמוד, ואם עמד סופו לישב, ואם ישב סופו ללוץ, ואם ליץ עליו הכתוב אומר [משלי ט] אם חכמת חכמת לך (ואם לצת) ולצת לבדך תשא ע"כ. הראת לדעת כי ההתחלה קובעת לטוב ולמוטב וחובת האדם להשים שופטים ושוטרים לכל ההתחלות הן של כל יום איך מתחיל את היום וכן כל שבוע וכן כל חודש וק"ו כל שנה וכן כל נושא וכל עניין, ואין סימן טוב גדול מזה שהאדם משתדל שההתחלה תהיה טובה.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת מאור ישראל, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, וסניף סימנר בית יעקב
החדש, ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

הכנעה הוא הסימן הטוב ביותר:

ובזה נבא לבאר דברי הגמרא בר"ה, ונראה שרש"י הרגיש בזה ולכן כתב בפרש"י בגמ' שרשה בתחילתה שישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפלה כענין שנאמר תחנונים רש (משלי יח). **ובזה מתבאר היטב** שגם מדברי רב יצחק נלמד שהולך אחר עצת רבי עקיבא שהצלחת השנה כולה תלויה בראשית ופרש"י שאין הכוונה שיהיה במצב קשה או בצער שזה ודאי לא שייך לתלות בו הצלחת השנה אלא הכוונה להכנעת האדם כיצד הוא נכנע בתפילתו בר"ה לפני הקב"ה. ולכן שנה שרשה בתחילתה עשירה בסופה כיון שתחילת השנה יש לה השפעה על כל השנה ובה תלוי כל ההצלחה, ונמצא שאין לך סימן יותר טוב מהכנעת האדם לקב"ה בר"ה, וזהו ענין שתיקנו לנו חז"ל בתפילות מלכויות של ר"ה שעיקר היום להרגיש את מלכותו יתברך והוא ע"י שמכניע עצמו כעבד לפני רבו. **ובכדי להגיע לדרגה זו** חובה על כל אחד להשתדל בימי חודש אלול להתכונן לימים הנוראים כיון שאחרת לא יתכן שיהיה לו התעוררות בראש השנה, וברוך השם עם ישראל כאשר מגיע חודש אלול שהוא סוף השנה כולם מתעוררים לעשות חשבון הנפש כיצד עברה השנה מבחינה רוחנית כדי להתכונן ליום הדין בתחילת השנה, בהיות ויודעים שעיקר תכלית האדם הוא החלק הרוחני שעליו צריך לתת דין וחשבון כמה תורה ומצוות סיגל לעצמו במשך השנה, כיון שידוע כי כל הצלחתו תלויה לפי אשר יגזר עליו ביום הדין לכן אינו מתייחס למצבו הגשמי כדי לשמוח ולשכוח את חובתו, וכאשר רואה הקב"ה את האדם את ליבו שהוא נשבר ונדכה אז אלוקים לא תבזה ומתקבלים תפילותיו וזוכה שתהיה שנה עשירה בסופה, והנה המתבונן יראה כי זה ההבדל בין עם ישראל ליתר האומות, שהרי כל העולם לעומת עם ישראל כאשר מגיע תחילת שנה חוגגים ומשתכרים בהוללות וריקנות כיון שכל ההתייחסות שלהם בחיים הוא רק לעניני הגוף והגשמיות מה הרויחו בעסקים או התקדמו במעמד החברתי וכדומא, בהיות וכל אמונתם הוא בכוחי ועוצם ידי ולזה מתפרקים ומשתוללים בשיכרות והוללות. לעומת זה עם ישראל אשר הוא עם סגולה הפוך יודע שכל גורלו תלוי בתחילת השנה מכניע את ליבו ונושא תפילה לבורא עולם שהשנה הבאה עלינו תהיה טובה ומבורכת בכל.

דברי המהרש"א:

ונראה שזה כוונת המהרש"א אשר כתב על הגמרא וז"ל (שם ע"ב). אמר ר' יצחק כל שנה שרשה בתחלת' מתעשרת בסופה: [שרשה בתחלת' וכו'] זה המאמר הוא על דרך והיה ראשיתך מצער ואחריתך [ישגא] מאוד (איוב ח'), לכך שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, כדרך הצדיקים שתחלתן קלה וסופן ברכה, [והרשעים תחלתן ברכה וסופן קלה] כי הסוף הוא העיקר. וכאשר תשכיל כי כן ראוי להיות על דרך האמת, כי האחרית שהוא אחרית טוב בלי רע כלל, לא ימצא אלא כאשר יש לפניו ראשית, כי הראשית אל האחרית שהוא טוב מצורף ולא יבא לשם רק במדריגה הזאת הראשית, והוא כמו פתח השער אל האחרית ולפיכך כל שנה שרשה בתחלתה מתעשר בסופה והבן זה:

ביאור נוסף להרגיש עצמו כרש שאין לו כלום בלעדי הקב"ה:

ביאור נוסף ראיתי דבר נפלא בספר שפתי חיים עמוד עז מכתב אשר כתב הגר"ח פרידלנדר זצ"ל לישיבת פונביז בחוליו. וביאר דענין מאמר ר' יצחק ששנה אשר רשה בתחילתה עשירה בסופה, כונת רב יצחק ללמדנו דרך בעבודת ה"ת דכל אדם צריך להרגיש את עצמו רש, ופירוש רש היינו שאין לו כלום, ולמרות שאדם מרגיש הרי יש לו בריאות, ויש לו אשה וילדים, ויש לו פרנסה ויש לו דירה וכדומא, וא"כ כיצד ירגיש שהוא רש אשר אין לו כלום, אלא זוהי חובת האדם לדעת שכל אשר יש לו הן בריאות והן משפחה וממון וכדומא בכל יום ויום הכל תלוי בחסדי יתברך ומי יודע מה ילד יום, וכאשר אדם יחדיר הרגשה זו תוך מחשבתו וליבו ידע ויבין וירגיש כי באמת הוא רש ואין לו כלום והכל תלוי בחסדי הבי"ת, ואז יגיע למצב של תחנונים ידבר רש כיון שידוע שחייב להתחנן על נפשו, אך כל זמן שמרגיש שיש לו הכל והוא עשיר יענה עזות. ואם האדם מגיע לשנה שרשה בתחילתה מובטח לו שאחריתה טוב ועושר, וכל זה תלוי בזה שמרגיש האדם שר"ה הוא ראשית והתחלה לכל מצבו השנתי ומשתדל בכל הנ"ל.

עיקר הצלחתו בזה שיתן שופטים ושוטרים בכל שער:

ובזה נראה לפרש כרמז מפרשת השבוע שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, דהכונה שחייב כל אדם בכדי להצליח להציב שופטים וגם שוטרים בכל שער היינו התחלה, שופט תפקידו לשפוט כל ענין או טרדה האם מצדיק ביטול תורה וכדומא, ושופט שתפקידו לבצע את ההחלטות, ואם האדם יציב שופטים ושוטרים בכל התחלה והתחלה בודאי יצליח. ולמעשה צריך לדעת דלמרות שר"ה ודאי הוא ההתחלה החשובה והקובעת גור דינו, אך גם כל התחלה והתחלה הן של זמן והן של היום קובעת את כל הזמן או כל היום, וכל אחד צריך להרגיש את אותה הרגשה בכל יום ועי"ז יתאמץ להתחיל את היום בקדושה בהתמדה ובזה מובטחת לו ההצלחה. את הבוקר מתחיל במודה אני ואת הסדר מתחיל בלימוד, וזאת ההכנה שצריך לעבוד בחודש אלול איך הוא משים שופט ושטר על כל התחלה כך שעד שיגיע ראש השנה כבר יהיה מורגל בכך ויזכה לשנה טובה ומבורכת.

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת מאור ישראל, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, וסניף סימנר בית יעקב
 החדש, ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

אזהרת הבא"ח עד כמה צריך האדם להיזהר מהכעס בראש השנה:

ובזה יובנו היטב דברי מרן הבא"ח בהלכות ר"ה בסעיף [ו] יזהר שלא יכעוס, דמלבד חומר איסור הכעס, שהוא קשה בכל זמן, הנה הוא ביום ראש השנה, אינו סימן טוב לאדם, והאשה צריכה להיות זריזה לערוך השלחן ולכסותו במפה יפה, קודם שיבא בעלה מבית הכנסת, כדי שבבואו ימצא השלחן ערוך, והוא לסימן טוב, אך אם נזדמן שבא ולא ראה השלחן ערוך, לא יתקוטט עם אשתו ויכעוס, דהכעס הוא סימן רע ביותר, אלא יסבול ולא יקפיד אפילו בלב:

וביאור הדבר בהקדם המבואר במסכת שבת דף קיט ע"ב תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך. ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר: יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו ע"כ. **עוד מבואר במסכת גיטין דף נב ע"א** הנהו בי תרי דאיגרי בהו שטן, דכל בי שמשי הוו קא מינצו בהדי הדדי, איקלע רבי מאיר להתם, עכבינהו תלתא בי שמשי עד דעבד להו שלמא, שמעיה דקאמר: ווי, דאפקיה ר' מאיר לההוא גברא מביתיה ע"כ. ומכאן יש ללמוד ק"ו על ראש השנה שהוא סימן לכל השנה ובו מתברך ונגזר עליו כיצד יהיה כל השנה ולכן עושים סימנים טובים לסמן על השנה, וממילא אם יכעס יהיה סימן לכל השנה.

מוסר השכל:

נמצינו למדים מדברנו עד כמה התורה מזהירה את האדם שתמד ייתן דעתו וישים שופטים ושוטרים על כל התחלות שלו שיהיו בצורה טובה בכדי שההמשך יצליח ולא ח"ו הפוך כי הוא סוד כל החיים הן בגשמיות וק"ו ברוחניות שסוף מעשה במחשבה תחילה, וכל מהנדס אם לא יתכנן מראש את סוף הבניין לפני שמתחיל לבנות הרי אין ספק שיכשל הקבלן במלאכתו, וככל שישפוט בצדק ובחכמה ואף ישים שוטר ויעמוד על המשמר על כל ההתחלה כך תגדל הצלחתו ושנתו ובה נזכה כולנו לשנה טובה ומבורכת ומוצלחת בכל אמן.

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא